

Protocol ‘Seksueel grensoverschrijdend gedrag’

Wanneer gaat het protocol in werking?

Het protocol gaat van kracht indien er sprake is van seksueel grensoverschrijdend gedrag binnen een zorgboerderij. Dit kan zijn tussen cliënten onderling, van medewerker richting cliënt of van cliënt richting medewerker en tussen medewerkers onderling.

Afbakening

Dit protocol richt zich op hoe te handelen nadat seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft plaatsgevonden. Het gaat daarbij over alle vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Het protocol gaat niet in op bewustwording, preventie of het aantreffen van een acute situatie, maar vraagt hier wel aandacht voor.

Betrokken verantwoordelijken

- Zorgboer(in)
- Medewerkers binnen de zorgboerderij (hieronder wordt in dit protocol ook verstaan: leerlingen, stagiaires en vrijwilligers)
- Cliënten
- Andere betrokkenen die op de zorgboerderij komen

Benodigheden

- Brief voor cliënt/contactpersoon

Uitgangspunt

Het maakt niet uit of cliënten toestemmen in seksueel getint gedrag of er zelf op aandringen dat een seksuele relatie wordt aangegaan. Tijdens de zorgrelatie zijn cliënten afhankelijk van zorgverleners en daarom is het nóóit toegestaan. Uitgangspunt van dit protocol is dat binnen de zorgboerderij voldoende wordt gedaan aan bewustwording en preventie, door te werken aan het creëren van bewustzijn, het bespreekbaar te maken van gevoelens en het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Voor meer informatie hierover:

- Bewustwording: <https://www.igj.nl/onderwerpen/seksueel-grensoverschrijdendgedrag/bewustwording-wat-zijn-de-grenzen>
- Preventie: <https://www.igj.nl/onderwerpen/seksueel-grensoverschrijdend-gedrag/preventieniet-voorbij-de-grens>

Wat is seksueel grensoverschrijdend gedrag?

Seksueel grensoverschrijdend gedrag (ook wel seksueel misbruik) is gedrag dat seksueel van aard is, waarbij sociale of fysieke omgangsgrenzen worden overschreden. Dit gedrag komt in de hele maatschappij voor, ook in de zorg en ook door zorgverleners.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag komt in vele vormen voor. Het omvat een ongepaste opmerking of aanraking, onnodige ontkleding, onnodig inwendig en uitwendig onderzoek, de persoon zonder toestemming betrekken bij

seksuele handelingen, aanranding, verkrachting, maar ook verliefdheid. Van één kant of wederzijds. Dit mag nóóit binnen zorgverlening.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag vanuit de zorgverlener kan zijn:

- Intimiteiten die niet onder professioneel handelen vallen, zoals het uitwisselen van seksueel getinte berichten en foto's;
- Gewenste en ongewenste intimiteiten, zoals uitingen van verliefdheid en relaties;
- Ernstig seksueel misbruik, zoals aanranding en verkrachting.

'Seksueel misbruik' valt onder de Wet Kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz) onder 'geweld in een zorgrelatie'. Onder geweld in de zorgrelatie wordt in de Wkkgz verstaan: seksueel binnendringen van het lichaam van of ontucht met een cliënt, alsmede geweld jegens een cliënt, door iemand die in dienst of in opdracht van een instelling of opdrachtnemer van een instelling werkzaam is, dan wel door een andere cliënt met wie de cliënt gedurende het etmaal of een dagdeel in een accommodatie van een instelling verblijft.

Leidraad Veilige zorgrelatie

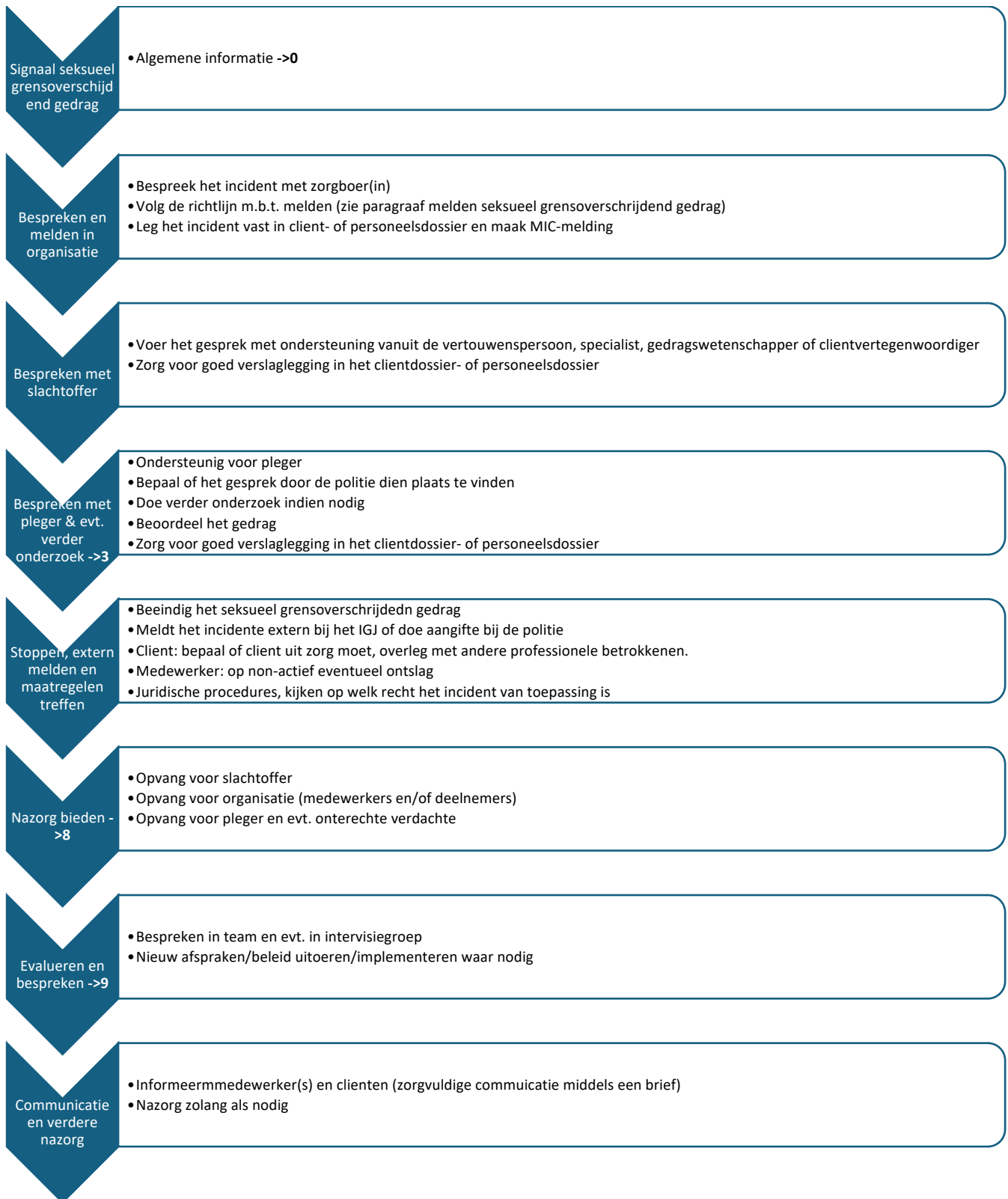
De Leidraad Veilige zorgrelatie is primair bedoeld voor zorgorganisaties die zorg, begeleiding en behandeling bieden aan cliënten in de langdurige zorg, binnen of buiten de muren van een instelling. De Leidraad bevat aanbevelingen voor bewustwording, preventie en interventie bij grensoverschrijdend gedrag en mishandeling in de professionele zorgrelatie jegens de cliënt. Zie <https://www.veiligezorgrelatie.nl/2022s/> voor de actuele leidraad.

Melden van seksueel grensoverschrijdend gedrag

Zorgaanbieders zijn verplicht seksueel geweld tussen zorgverleners en cliënten, dan wel tussen cliënten te melden aan De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ). Zij kunnen dit doen met een digitaal formulier voor verplichte meldingen dat op de website van de IGJ staat. Deze meldingen variëren van liefdesverklaringen en ongewenste intimiteiten tot ernstig seksueel misbruik.

Het kan gebeuren dat het niet altijd direct duidelijk is of er daadwerkelijk sprake is van seksueel geweld. In die gevallen moet de zorgaanbieder op basis van onderzoek vaststellen of hiervan sprake is. Dat onderzoek moet de zorgaanbieder direct starten en zo snel mogelijk (maar uiterlijk binnen zes weken) afronden. Is er sprake van seksueel geweld dan moet de zorgaanbieder dit binnen drie werkdagen nadat dit is vastgesteld melden aan de inspectie. Voor de duidelijkheid wordt hierbij opgemerkt dat de wetgever met deze meldplicht niet beoogt dat de gebeurtenis in strafrechtelijke zin vast is komen te staan. Volgens de wetgever bestaat de meldplicht voor gevallen waarin sprake is van (de verdenking van deze) strafbare handelingen.

Mocht een zorgaanbieder na het onderzoek nog steeds twifelen of er sprake is van seksueel geweld dan adviseert de inspectie de gebeurtenis te melden aan de inspectie. Hiermee geeft de zorgaanbieder openheid van zaken en kan hij aanvullend (of verder) onderzoek doen. Op deze manier helpen zorgaanbieders de zorg verder te verbeteren.

Opmerkingen bij de verwijzingen in het stroomdiagram:

- 0.** Kijk voor verdere details, zorgvuldigheidseisen en richtlijnen m.b.t. wat vast te leggen in de Leidraad Veilige Zorgrelatie via <https://www.veiligezorgrelatie.nl/2022s/> en kies voor de compacte versie.
- 1.** Bespreek het voorval met de zorgboer(in) via info@zorgboerderijoudemolen.nl of 0592-231600 en maak gebruik van uw regionale organisatie om u bij te laten staan.
- 2.** Zie de paragraaf Melden van seksueel grensoverschrijdend gedrag eerder in dit protocol.
- 3.** Zorg ervoor dat de (vermoedelijke) pleger wordt gevraagd of hij of zij behoefte heeft aan een door hem/haar zelf te kiezen vertrouwenspersoon bij het gesprek. Daarnaast:
 - In geval van een mogelijk strafbaar gedrag wordt dit gesprek overgelaten aan de politie. Overleg bij twijfel of er een vermoeden is, met de politie.
 - Zorg ervoor dat (zo nodig) nader extern onderzoek wordt gedaan naar de situatie van grensoverschrijdend gedrag of mishandeling in de zorgrelatie. In geval van mogelijk strafbaar gedrag wordt dit onderzoek overgelaten aan de politie.
 - Zorg ook voor een goede verslaglegging van alle genomen stappen enz. in het personeels- en/of het cliëntdossier.
- 4.** Melden bij de IGJ en melden of aangifte bij de politie indien nodig. Grensoverschrijdend gedrag en mishandeling tussen cliënten onderling kan een calamiteit zijn die moet worden gemeld aan de Inspectie voor de Gezondheidszorg en Jeugd op basis van de Wet Kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz).
- 5.** Bepaal de maatregelen voor de cliënt, evt. in overleg met andere professionele betrokkenen. Stop waar nodig de zorg voor de cliënt.
- 6.** Bepaal de maatregelen voor de medewerker. Een zorgverlener die een relatie met een cliënt wil aangaan, moet een expliciet en volledig einde maken aan ieder optreden als behandelaar van de cliënt. Het beëindigen van de behandelrelatie moet op medisch verantwoorde wijze gebeuren. Professionals binnen sommige beroepsgroepen zijn daarnaast gehouden aan een 'afkoelperiode' zoals in hun beroepsnormen omschreven. In de Wkkgz is ook de plicht opgenomen om gevallen van ontslag bij ernstig disfunctioneren te melden bij de inspectie. (Seksueel) grensoverschrijdend gedrag kan een reden zijn voor ontslag wegens disfunctioneren.
- 7.** Juridische procedures n.a.v. de melding: Wie zich schuldig maakt aan seksueel grensoverschrijdend gedrag kan op allerlei manieren ter verantwoording worden geroepen. Namelijk op basis van het civiel recht, strafrecht, tuchtrecht en bestuursrecht.
- 8.** Een onafhankelijke vertrouwenspersoon is belangrijk voor de opvang en verwijzing van cliënten (en evt. vertegenwoordiging) en zorgverleners die zijn geconfronteerd met (seksueel) grensoverschrijdend gedrag. Denk ook evt. aan slachtofferhulp.
- 9.** Evalueren het incident en leer van de situatie. Bespreek het incident in het team en evt. ook in de intervisiegroep. Indien nodig worden ook nieuwe afspraken / beleid gemaakt en uitgevoerd. Betrek waar wenselijk de Specialist Ouderengeneeskunde of Gedragwetenschapper.
- 10.** Het is mogelijk om hiervoor gebruik te maken van de voorbeeldbrief die is toegevoegd in bijlage 1. Communiceer zorgvuldig over de situatie in de organisatie en houdt rekening met de belangen en privacy van alle betrokkenen.

Algemene tips m.b.t. seksueel grensoverschrijdend gedrag

Melden als je er zelf mee zit:

- Bij zorgboer(in) van hulpverleners
- Bij de regionale organisatie waar de zorgboerderij bij is aangesloten
- Bij de vertrouwenspersoon
- Bij Centrum Seksueel Geweld (CSG) 0800-0188 en www.centrumseksueelgeweld.nl
- Bij de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ)

Advies/melden:

- Het Centrum Seksueel Geweld biedt medische, forensische en psychologische hulp aan slachtoffers die kortgeleden (minder dan 7 dagen) een aanranding of een verkrachting hebben meegemaakt, telefoon 0800 01 88.
- Heeft het seksueel geweld langer geleden plaatsgevonden? Neem dan contact op met Veilig Thuis. Doe dit ook in situaties van grensoverschrijdend gedrag waarbij de veiligheid van de betrokkenen in het geding is, zodat niet alleen hulpverlening kan worden geboden, maar ook de veiligheid in het systeem kan worden geborgd, ook voor broertjes en zusjes, telefoon 0800 20 00.

<https://www.slachtofferhulp.nl/gebeurtenissen/seksueel-misbruik-geweld/seksueleintimidatie/>

<https://www.igj.nl/onderwerpen/seksueel-grensoverschrijdend-gedrag/interventie-seksueeloverschrijdend-gedrag-stoppen>

Cliënten en andere betrokkenen via het Landelijk Meldpunt Zorg van de inspectie:

<https://www.igj.nl/onderwerpen/klacht-of-vraag-over-zorg-of-jeugdhulpverlening>

Bijlage 1 – Voorbeeld: Brief voor cliënt/contactpersoon

Beste meneer, mevrouw,

U krijgt deze informatie omdat er op onze zorgboerderij een vorm van seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft plaatsgevonden. U krijgt deze brief omdat we het belangrijk vinden dat u dit rechtstreeks via ons verneemt en omdat u (of uw naaste) mogelijk gevolgen kan ervaren door het incident.

Er is recent één geval van seksueel grensoverschrijdend gedrag geconstateerd binnen de zorgboerderij. Het gaat hier om <aard van incident>. We hebben dit serieus opgenomen. Het incident is gemeld bij de Inspectie en we zijn bezig met verder onderzoek. Op basis daarvan worden passende sancties/maatregelen ingezet. We delen in het belang van de privacy geen gegevens over welke personen dit betrof. De betreffende, vermeende pleger van het incident is <niet langer werkzaam op de zorgboerderij óf is niet langer in zorg op de zorgboerderij óf andere maatregel>.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag kan erg aangrijpend zijn. Hier over praten helpt. Als u behoefte heeft om hier over te praten of verdere hulp/nazorg wenst te ontvangen, meldt dit dan bij de zorgboer. We kijken dan hoe we u het beste kunnen helpen.

Heeft u zelf ervaringen rondom (seksueel) grensoverschrijdend gedrag op de zorgboerderij gehad, bespreek dit dan met uw zorgboer <of bijv. uw regionale organisatie/vertrouwenspersoon>. Als cliënt of werknemer kunt u hiervoor ook altijd terecht bij de vertrouwenspersoon.

We hopen u hiermee voor nu voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

< Gegevens zorgboerderij invoegen >